

mig d'un dels habituals embulls del FEW (VII, 533b1-5), amb acumulació barrejada de les famílies de mots més heterogènies, sinó variant de PERRUCA (cf. angl. *periwig*, fr. antiq. i argòtic *perruquet* 'papagai' i 'peruca').

Segurament per encreuament dels sinònims *perruca*/*perroquet* i *papagai* (cf. PELUCA, en el DECH IV, 468b23, b37, 469a60, i el mediocre article del FEW sobre *perruque* XXI, 558-9), d'on **pamparruquet* o **paparruga* etc. D'aquí també *ser un pamparruana* 'ser un vagabund, un perdut' (DAG., AlCM) o *fer la pamparruana* [Belv.], cf. cast. *ser un pelucón* 'un home deixat i miserable'.

Pamperol, V. *camperol* Pampes, *pàmpet*, V. *pàmpol* Pampinell (indocumentat, no en Lab. 1840-88) *Pampinella* (planta), V. *pimpinella* (en alguns, corrupció de *pentinella*) *Pampiniforme*, V. *pàmpol* *Pampirolada* (DAG., sense cites; no en Lab.), segurament d'un **pamplinerada* (de *pampliner*, *pamplina*) encreuat amb un **paperolada* de *paperol* (Mlla. etc.) = *paperot* ('pas ridícul'), o alterat per influència d'un altre mot d'aquest grup *Pamplèxia*, V. *panto-*

Pamplina 'cosa fútil, de poc valor' [Lab. 1840, 1864], del cast. PAMPLINA id. [princ. S. XVIII], pròpt. 'Stellaria media', menjar de canaris [1581], veg. DCEC/DECH.

DERIV.: *Pampliner*.

Pampofigo, V. *papafigo* (PAP)

PAMPOL, del ll. PAMPINUS 'fulla de vinya', 'sarment tendra'. □ 1.ª doc.: mj. S. xv.

«Fera vinyaça / --- / larga talada / lobacejada, / sens morgonar / ni scanyotar <'eixarcolar-los la canyota'>, / los ceps, molt vells; / *pàmpols*, vermells, / la sarment, groga: / la sinagoga!», Jaume Roig (*Spill*, 13416). Usats sovint com a motiu ornamental: «Com Ypòlit sabé que les sues robes eren acabades --- vestí's la roba de brocat, e calsa's les calses brodades, qui eren molt vistoses e de bona gràcia obrades, que mostraven los *pàmpols* e los raïms --- e véu totes les dames per les finestres ---», JoMartorell (*Ag.* III, 170.5f.); «VISTÓ DE CURIAL. Aquell déu --- Baco --- estant en uns palaus grans e molt rics, emparamentats de *pàmpols*, ab gran còpia de raïms, acompanyat de infinides gens, a Curial se mostrà ---», *Curial* (NCL. III, 174.10).

Ha estat sempre la forma predominant: «los *pàmpols* o brotets: *pampinum*, *palmes*», OPou (*TbPu.*, 64), i la usual avui a les principals localitats de tots els dialectes de la llengua, des del Rosselló (Fouché) i l'Albera almenys fins al migjorn val. (Lliria, 1962 etc.). «Fill só de la joyosa vila que el sol escampa, / tot temps, de fresques roses brodat son mantell vert, / la coronada ab *pàmpols* y fruyts que la llum dora / ---», Vicent WQuerol (*J. Flo.* 1878, 4c). I àdhuc a l'Alguer (AlCM).

No ha existit en cap fase romànica, arcaica o no,

altra forma antiga que la llatina clàssica PAMPINUS: és frívol postular un **pampulus*, com Fouché i AlCM, que no hauria deixat descendència enlloc més, i superflu, perquè la dissimilació de les nasals duia automàticament a la *r* del fr. *pampre* i a la *l* del cat.; i aquest tardà -llU havia d'esdevenir *zol*, mentre que -PÜLU hauria donat -*ple*. La *o* del cat. *pàmpol* és un timbre de data moderna, alteració de la forma antiga *pàmpel*, en la qual no hi havia més que la dissimilació de la -*n*- en *l*, i després la *e* s'alterà per influència del timbre velar de la nostra *l*; arran de la frontera aragonesa, en efecte, on la *l* ja no és (o és a penes) velar, el que diuen és encara *pàmpel*, a Benavarrí (Badia, *Contrib. al vocab. arag. mod.*, 1948).

També, però, pervisqué localment la forma no dissimilada, d'on *pampe* singular, *pàmpe(n)s* plural, i aviat reduït a *pampes*, d'on s'extragué després el singular analògic *pampa*: *pàmpe* en singular diuen encara en el Matarranya; *pàmpens* dissim. tardanament en *pàmpets*, a Aiguaviva (SGuarner, RFE xxxiii, 31); mentre que *pampa* ja es documenta des d'antic i avui sobreviu en punts esparsos: c. 1390, Aversó (329.8); «*pampa*: fulla de sep: *pampinus*», Busa-N. En tinc nota en alguns punts del Ripollès, d'Osona («una *pàmpe* de vinya» L'Estany, 1936), de Ribagorça (Bono, 1957), del Baix Segrià (Aitona, Seròs, Massalcoreig, 1935), del Priorat (Vilella Alta, 1936) del Maestrat (Salzadella, 1961), el DAG. n'hi afegeix del Berguedà, Manresa i Tortosa, AlCM del Pall., Cardener, B. Urg., Gxa. En el canvi del gènere masculí en el femení de *pampa* influí no sols la terminació -*a* sinó alhora l'analogia de *fulla*, *penca* i algun altre sinònim.

Des de sempre i amb caràcter molt general designa primordialment no sols la fulla de vinya sinó la de figuera (Lliria); també té bastanta extensió l'aplicar-la a les fulles de molts altres vegetals («una fulla qualsevol» Vilella); 'la penca de l'atzavara' (Salzadella); «*pampa* f. berce, plante des ombellifères, appelée aussi *canó* et *berset*» en el Canigó (Jampy, *Lliris*, *flors...*, gloss., i p. 34); *pàmpes* 'mata amb una tija en forma de pirrossa, que es fa en els barrancs' (Bono); i també es pot aplicar a una fulla de metall: en els pobles del Baix Segre anomenen *la pampa* o *la pala* la làmina de ferro que, en l'aumorda d'una sèquia, priva el pas de l'aigua, baixant-la per un galze quan s'acaba de regar.

Cal pendre escèpticament l'etim. que donà PBarbier (RLR Lrv, 180) del nom de peix *pàmpol* [1361, AlCM] com provinent del gr. *πομπίλος* 'conductor, guia' com a impossible fonèticament, i basada en una identificació problemàtica (identificació «de sonsonete» a base dels noms), per més que l'hagi feta algun naturalista, per un ús hapax que fa d'aquesta paraula grega Ateu com a nom d'un cert peix. Linneu va creure que és el 'Gasterosteus ductor', mentre que el *pàmpol* és el *Centrolophus*: com explica aquest nom, adoptat pels naturalistes, el nostre peix *pàmpol* es distingeix per un *λόφος* o sigui plomall o penatxo, i per una forma «allargassada» (AlCM és el dot de 0m60 de llarg, DFa.) i per tant ha de ser comparable amb un penatxo pam-